

مسئولیت پذیری در فرزندان

یکی از ارزشمندترین آموزش‌هایی که می‌تواند سبب پیشرفت انسان‌ها گردد؛ آموزش مسئولیت‌پذیری است. مسئولیت‌پذیری یکی از نشانه‌های رشد و اعتماد به نفس می‌باشد که به شخص کمک می‌کند تا تصمیم‌های مناسب‌تری را اتخاذ کند. کسانی که از حس مسئولیت‌پذیری برخوردار هستند به موفقیت‌های روزافزون و پاداش‌های ناشی از آن دست خواهند یافت که این خود به افزایش اشتیاق در ارتباطات و یادگیری منجر خواهد شد.

مسئولیت‌پذیری نوعی نگرش اکتسابی است که از ابتدای زندگی (حدود هشت سال به بعد) بتدریج ایجاد می‌گردد، بنابراین والدین به عنوان نخستین متوالی این امر، بهتر است در ایجاد و رشد چنین حسی در فرزندان خود کوشش کنند.

به طور کلی می‌توان گفت مسئولیت‌پذیری فرزندان بستگی زیادی به تجارب آنان در خانواده دارد. والدین به عنوان سر مشق و الگویی قوی می‌توانند خود با رفتاری حاکی از مسئولیت‌پذیری و با اتخاذ تدابیر آموزشی مناسب زمینه‌ی پرورش این حس را در فرزندان بوجود بیاورند. ایجاد این حس وقتی میسر خواهد بود که شرایط روحی و روانی آنان را دریافته و تلاش کنیم موقعیت‌های مناسبی را برای قبول مسئولیت آنان فراهم کرده و انتظارات خود را متناسب با سن شان به طور دقیق و روشن بیان کنیم.

ضرورت ایجاد حس مسئولیت‌پذیری

واضح است که داشتن فرزندان مسئول، قبل از هر چیز در ایجاد فضای آرامش خانوادگی بسیار موثر خواهد بود. در حالیکه والدین می‌توانند در چنین فضای آرامی از داشتن تربیت فرزندان خود لذت ببرند، ولی داشتن حس مسئولیت‌پذیری بیش از هر چیز به نفع خود فرزندان، چه در دوران کودکی و نوجوانی چه در دوران بزرگسالی شان، می‌باشد. مسئولیت‌پذیری در ایجاد احساسات و رفتارهای زیر موثر است:

- هدفمند بودن، داشتن برنامه ریزی و تصمیم‌گیری‌های مناسب در زندگی
- گسترش ارتباطات مناسب با دیگران
- تقویت احساس عزت نفس و ایجاد احساس آرامش
- احترام به خود و دیگران
- نظم انضباط فردی و اجتماعی
- بهره‌گیری مناسب از شکست‌ها برای رسیدن به موفقیت‌های بعدی
- احترام به قانون از روی میل و استدلال، نه فقط به خاطر ترس از تنبیه

روش های فرار فرزندان از مسئولیت ها

- گاه تعمداً خود را بی عرضه و ناتوان نشان می دهند تا کسی دیگر مسئولیت را به عهده بگیرد.
- امور محوله را به کندی انجام می دهند و مکرراً سوال میکنند: ((چه کنم؟))
- بعضی اوقات در ظاهر کار را انجام می دهند ولی در واقع با سپردی کردن زمان، یا کاری انجام نمی دهند یا ناقص به پایان می رسانند.
- برخی از کودکان یا نوجوانان به دنبال مواردی برای ایراد گرفتن از والدین میگردند تا با این کار از مسئولیت خود شانه خالی کنند.
- خود را به مریضی زدن نیز روشی است که گاه فرزندان از آن برای فرار از مسئولیت سود میجویند.
- گاهی خود را به فراموشی میزنند.
- در مواردی هم ممکن است والدین را متهم کنند که انتظارات خود را کامل و شفاف بیان نکرده اند. مثلاً: ((به من نگفته بودی لباس ها را کجا بگذارم!))

علل عدم مسئولیت پذیری فرزندان

- پایین بودن اعماد به نفس
- تنبلی
- انتظاراتی بیش از حد والدین از فرزندان
- شکست های متوالی و توأم با سرزنش اطرافیان
- عدم وجود الگو و مشوق موثر

برخی اشتباهات که والدین مرتکب می شوند:

- توانایی های فرزندان خود را غلط ارزیابی می کنند(گاه کمتر و گاه بیشتر)
- وقتی فرزندان وظایف خود را انجام نمیدهند یا فراموش می کنند، والدین آن کارها را انجام می دهند.
- وقتی فرزندشان نمی تواند به خوبی از عهده کاری برآید، صفاتی مثل بی عرضه، بی مسئولیت، دست و پا چلفتی و غیره را به آنان نسبت می دهند.
- بمنظور حفظ روابط دوستانه یا گاهی به بهانه ی درس، بیشتر مسئولیت های فرزندان را به عهده می گیرند.
- برخی پدران و مادران نسبت به فرزندان خود بر اساس جنسیت یا سن و سال و بین فرزندان تبیض قایل می شوند.

توصیه می شود:

1. کودکان و نوجوانان را در تصمیم گیری های خانوادگی مشارکت دهیم. برای اینکار مناسب است گاه جلسات خانوادگی ترتیب داده و برخی مشکلات و مسئولیت ها را مطرح کنیم تا با نظر همه ی اعضاء خانواده برای حل آنها روش های مناسب انتخاب گردد و هر کس عهده دار قسمتی از کار شود.

از همان دوران کودکی با تشویق فرزندان به پذیرش احساساتشان، به آنان بیاموزیم که مسئولیت احساسات خود را بر عهده بگیرند. به عنوان مثال: به جای اینکه بگوید((او باعث عصبانیت من شد)) بگوید: ((من عصبانی شدم)).

مشاوره دبیرستان شهید افشار